

Prof. dr hab. n med. Piotr Wysocki
Ośrodek Innowacyjności,
Rozwoju i Badań Klinicznych
Zachodniopomorskie Centrum Onkologii
e-mail: pwysocki@onkologia.szczecin.pl

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO I PRACY HABILITACYJNEJ

DR NAUK MEDYCZNYCH KATARZYNY JARZĄBEK

Dr n med. Katarzyna Jarząbek ukończyła studia na Wydziale Biologii, Geografii i Oceanologii Uniwersytetu Gdańskiego w 2000 roku. Tytuł doktora nauk medycznych uzyskała w 2004 roku, po odbyciu Studiów Doktoranckich w Akademii Medycznej w Białymstoku, na podstawie rozprawy doktorskiej zatytułowanej „Ekspresja genów alfa i beta receptorów estrogenowych i aromatazy a aktywność proliferacyjna w raku sutka u kobiet”. Następnie w 2007 roku, Habilitantka po zdaniu państwowego egzaminu uzyskała tytuł diagnosty laboratoryjnego. Aktualnie (od 2004 r.) dr n med. Katarzyna Jarząbek pracuje jako specjalista w Klinice Rozrodczości i Endokrynologii Ginekologicznej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz (od 2009 r.) na stanowisku adiunkta w Zakładzie Biologii i Patologii Rozrodu Człowieka w Białymstoku, należącego do Instytutu Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności Polskiej Akademii Nauk w Olsztynie.

Działalność naukowa

Łączny dorobek naukowy dr n med. Katarzyny Jarząbek obejmuje 35 publikacji naukowych, w tym 32 oryginalne, pełnotekstowe prace naukowe (włączając w to 5 stanowiących rozprawę habilitacyjną) oraz 3 prace poglądowe. Łączna liczba punktów indeksu Impact Factor wynosi 49,8 (w tym 9,17 za publikacje stanowiące integralną część rozprawy habilitacyjnej). Suma punktów KBN/MNiSW dla prac oryginalnych i poglądowych wynosi 455. Habilitantka jest również autorem lub współautorem 37 doniesień zjazdowych.

Prace autorstwa dr Jarząbek były do tej pory cytowane 331 razy, a wskaźnik Hirscha wynosi 11.

W trakcie swojej działalności naukowej dr Katarzyna Jarząbek uczestniczyła w realizacji licznych projektów naukowo-badawczych. Zakres zainteresowań naukowych Habilitantki obejmował zagadnienia związane z: (i) molekularnymi czynnikami warunkującymi biologię raka piersi i raka endometrium – stanowiące treść pracy habilitacyjnej, (ii) molekularnymi i genetycznymi uwarunkowaniami schorzeń związanych z zaburzeniami dojrzewania i płodności, oraz (iii) patogenezą zespołu Downa.

Bardzo interesującym, z klinicznego punktu widzenia, aspektem badań dr Katarzyny Jarząbek było opisanie mutacji w genie kodującym receptor GnRH u chorego na wrodzony hipogonadyzm hipogonadotropowy, oraz wykazanie udziału genów zlokalizowanych na autosomach w patogenezie rodzinnych zespołów niedoboru GnRH i idiopatycznego hipogonadyzmu hipogonadotropowego. Podobnie istotna obserwacja dotyczyła wykazania związku pomiędzy nadekspresją aromatazy w jądrach pacjenta z hipogonadyzmem hipogonadotropowym związanym z mutacją *DAX1*, a brakiem możliwości indukcji spermatogenezy. Jest to ciekawa obserwacja wskazująca na możliwość definiowania chorych, u których długotrwała i kosztowna terapia mająca na celu indukcję spermatogenezy jest bezzasadna.

W badaniach nad patomechanizmem zespołu Kallmanna (ZK) Habilitantka opisała genetyczne podłoże tego zespołu u chorych ze zmianami kostnymi w obrębie kręgosłupa i kończyn. Wykrycie obecności mutacji genu *FGFR1* w takiej populacji pacjentów z ZK wskazuje na zasadność kierowania pacjentów z określonymi objawami do pogłębionej diagnostyki genetycznej.

W badaniach dotyczących patogenezы zespołu Downa, Habilitantka skupiła się na roli $\alpha\beta$ krystaliny (CRYAB) – należącej do rodziny białek szoku termicznego, co zaowocowało wykazaniem zjawiska zmian ilościowych i jakościowych $\alpha\beta$ krystaliny w korze czołowej i istocie białej u osób z zespołem Downa. Dodatkowo, wykrycie obecności krystaliny w astrocytach GFAP-pozytywnych, gromadzących się lokalnie w obszarach uszkodzonej endymy, sugeruje udział tego białka w procesach gojenia uszkodzonej wyściółki. Bardzo ciekawą obserwacją było wykazanie zmian ekspresji krystaliny w strukturach kresomózgowia płodowego w zależności od etapu rozwoju płodu.

Warto nadmienić, że za swój dorobek dr Katarzyna Jarząbek była wielokrotnie nagradzana. W latach 2003-2014 kilkakrotnie otrzymała nagrodę zespołową I, II i III stopnia przyznaną JM Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

Ocena pracy habilitacyjnej

Praca habilitacyjna jest cyklem publikacji dotyczących roli receptora estrogenowego w biologii dwóch nowotworów – raku piersi i raku błony śluzowej macicy.

Cykl prac przynosi kilka ciekawych obserwacji

- w komórkach raka piersi, w których nie stwierdza się ekspresji receptora estrogenowego (ER), występuje ekspresja receptorów sierocych związanych z estrogenami (ERR)
- w komórkach raka piersi ekspresja onkogenu c-Myc koreluje z ekspresją ERR α , co szczególnie było zaznaczone u młodszych chorych. Obserwacja ta może wskazywać na kolejny mechanizm warunkujący wyższą złośliwość biologiczną nowotworów rozwijających się w młodszym wieku.
- u chorych po menopauzie ekspresja ERR α koreluje z ekspresją aromatazy odpowiedzialnej za lokalną produkcję estrogenów w drodze konwersji androgenów. Tym samym receptor ERR α , ulegający ekspresji w komórkach hormonozależnego raka piersi, może stanowić jeden z mechanizmów oporności na leczenie hormonalne.
- u otyłych (wysoki wskaźnik BMI) chorych na raka błony śluzowej macicy stwierdza się podwyższoną ekspresję aromatazy w komórkach nowotworowych. Obserwacja ta potwierdza i uzasadnia konieczność stosowania silnych inhibitorów aromatazy w terapii otyłych kobiet chorych na raka endometrium.
- wysoka ekspresja indukowanej cyklooksygenazy (COX-2) obecna była we wszystkich analizowanych rakach endometrium i dodatkowo korelowała z ekspresją aromatazy. Obserwacja ta może potwierdzać zasadność dalszego eksplorowania strategii blokowania aktywności COX-2 w komórkach nowotworowych jako potencjalnej terapii przeciwnowotworowej m.in. w raku endometrium.

Przedstawiona praca habilitacyjna będąca cyklem pięciu publikacji, spełnia w zupełności wymagania stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne

W ramach Studiów Doktoranckich na Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku Habilitantka brała udział w prowadzeniu zajęć dydaktycznych dla studentów V roku Wydziału Lekarskiego z zakresu stosowania metod biologii molekularnej w ginekologii i medycynie rozrodu. W 2005 r. prowadziła wykłady dla lekarzy na kursie specjalizacyjnym z zakresu endokrynologii ginekologicznej, a w 2015 r. z zakresu endokrynologii ginekologicznej i rozrodczości.

Habilitantka brała aktywny udział w krajowych i międzynarodowych projektach badawczych, w tym jako główny wykonawca w trzech grantach KBN/MNiSW realizowanych w latach 2005-08, 2008-11 oraz 2010-13. Dr med. Katarzyna Jarząbek odbyła szereg staży naukowych w renomowanych ośrodkach zagranicznych, w tym roczny staż w charakterze postdoc w NYS Institute for Basic Research in Developmental Disabilities, Staten Island, NY, USA, oraz półroczny staż w Zakładzie Biochemii oraz Zakładzie Genetyki i Rozrodu Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Caen we Francji. Habilitantka była również recenzentem artykułów zgłaszanych do takich uznanych czasopism jak: Molecular and Cellular Endocrinology, Endocrine Reserach, Diagnostic Pathology, Histology and Histopathology.

Podsumowując stwierdzam, że dr n med. Katarzyna Jarząbek spełnia ustawowe i zwyczajowe wymagania stawiane kandydatom do uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego i wnioskuję o prowadzenie dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

7569312
prof. dr hab. n. med. Piotr Wysocki
specjalista w dziedzinie
ginekologii klinicznej
ul. Strzelecka 31/5, Poznań